

Raport z działalności Zespołu do spraw Alimentów w 2019 roku

I. Wprowadzenie

W dniu 9 lutego 2016 r. Rzecznik Praw Obywatelskich i Rzecznik Praw Dziecka powołali Zespół do spraw Alimentów, którego zadaniem jest poszukiwanie skutecznych i możliwych do wprowadzenia w życie rozwiązań, które z jednej strony poprawiłyby skuteczność egzekucji alimentów, a z drugiej upowszechniły zasadę ich regulowania przez osoby zobowiązane.

W roku 2019 odbyło się tylko jedno posiedzenie Zespołu: w dniu 28 lutego, po raz pierwszy z udziałem nowo wybranego Rzecznika Praw Dziecka¹. Kolejne posiedzenie, zapowiedziane w Biurze Rzecznika Praw Dziecka, nie zostało zorganizowane.

W 2019 r. aktywność Rzecznika Praw Obywatelskich w przedmiocie problematyki niealimentacji była ograniczona do monitorowania wprowadzenia nowych regulacji prawnych. W grudniu 2019 r. Rzecznik uczestniczył także w obchodach 5-lecia Stowarzyszenia Poprawy Spraw Alimentacyjnych Dla Naszych Dzieci, którego przedstawicielki są członkiniami Zespołu do spraw Alimentów.

¹ Mikołaj Pawlak został wybrany przez Sejm na Rzecznika Praw Dziecka w dniu 23 listopada 2018 r.; złożył ślubowanie w dniu 14 grudnia 2018 r.

II. Justyna Żukowska-Gołębiewska²

Rok 2019 był dla Zespołu do spraw Alimentów rokiem wzmożonej pracy poza salą konferencyjną w biurach obu Rzeczników. Prace te odbywały się poprzez intensywne spotkania poszczególnych Członków i Członkiń Zespołu z instytucjami i osobami odpowiedzialnymi za wprowadzanie zmian legislacyjnych w Polsce w obszarze zwiększenia egzekucji alimentów czy też organizacji kampanii społecznej. Ten rok był także szczególny dla Stowarzyszenia Poprawy Spraw Alimentacyjnych Dla Naszych Dzieci, którego to Członkinie od samego początku wspierają swoją wiedzą i zaangażowaniem Zespół. W grudniu 2019 r. Stowarzyszenie obchodziło swój jubileusz 5-lecia działalności. Na uroczystą galę 5 urodzin zaproszono członków i członkinie Zespołu do spraw Alimentów, w tym Rzecznika Praw Obywatelskich Adama Bodnara.

Członkinie Stowarzyszenia Dla Naszych Dzieci przez ostatnie 4 lata istnienia Zespołu aktywnie pracowały nad zwiększeniem świadomości obywatelskiej w kwestii niealimentacji. Na początku tego roku miałam zaszczyt zostać prezeską Stowarzyszenia. Było to dla mnie ogromne wyróżnienie, a zarazem świadomość odpowiedzialności i kredytu zaufania jakim obdarzyły mnie Członkinie i Zarząd Stowarzyszenia. W związku z tym w roku 2019 zaplanowałyśmy realizację dwóch projektów, które wpisują się w postulaty wypracowane przez Zespół do spraw Alimentów. Pierwszy projekt pt. „Zmieniamy świadomość społeczną w sytuacji niealimentacji” powstał z bezsilności, z jaką na co dzień spotyka się nasze Stowarzyszenie wobec przemocy ekonomicznej. Nasze badanie „Spostrzeżenie osób niewywiązujących się z obowiązku alimentacji. Przyczyny niealimentacji w modelu psychospołecznym”, zaprezentowane podczas posiedzenia Zespołu w 2018 r., pokazało, jak niska jest świadomość społeczna w sytuacji niealimentacji. To i inne badania w temacie alimentów wskazują na konieczność zrealizowania kampanii społecznej, która tę świadomość zmieni. W związku z ograniczonymi możliwościami finansowymi i niewspółmiernie wysokimi chęciami pomagania, podjęłyśmy decyzję o rozpoczęciu akcji pod nazwą: „Zmieniamy

² Psycholożka, absolwentka Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie, na kierunku psychologia kliniczna, Absolwentka studiów Podyplomowych w Wyższej Szkole Ekonomiczno-Społecznej w Gdańsku, oraz wielu szkoleń z zakresu psychologii i psychoterapii. Mediatorka rodzinna, terapeutka rodzin i dzieci w nurcie TSR, Prezeska Zarządu Stowarzyszenia Poprawy Spraw Alimentacyjnych Dla Naszych Dzieci, autorka badań: „Wpływ iluzji postrzegania siebie i symulacji mentalnych na wyniki egzaminów” 2012 r., „Postrzeżenie osób niewywiązujących się z obowiązku alimentacji. Przyczyny niealimentacji w modelu psychospołecznym” 2017 r, współautorka badania „Badanie aplikacji Radicall i jej skuteczności w poprawie egzekucji alimentów w Polsce”; w 2019 r. Rzeczniczka Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Psychologów. Na co dzień współpracuje z: Szkoła Wyższa Kultury Fizycznej i Turystyki w Pruszkowie jako wykładowczyni, Przedszkolem Terapeutycznym Happy Kids w Ząbkach jako dyrektorka, Miastem Ostrów Mazowiecka i Tłuszcz gdzie wspiera dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym szczególnie w obszarze niepełnosprawności, uzależnień i rozstania rodziców. Prowadzi szkolenia w zakresie Umiejętności i Kompetencji Rodzicielskich, zaangażowana społeczniczka na rzecz poprawy jakości życia dzieci w sytuacji niealimentacji, zaangażowana w promowanie odpowiedzialnego rodzicielstwa.

świadomość społeczną w sytuacji niealimentacji”, która to będzie realizować cele m.in. wypracowane podczas posiedzeń Zespołu. Projekt ten w całości finansowany jest ze środków własnych Stowarzyszenia, darowizn i 1% przekazanego przez podatników. W ramach tego projektu członkinie Stowarzyszenia zorganizowały w mniejszych miejscowościach szereg warsztatów poświęconych tematyce przemocy ekonomicznej, w tym niealimentacji. Warsztaty odbyły się dzięki wsparciu tamtejszych Ośrodków Pomocy Społecznej i innych organizacji pozarządowych. Warsztaty te są bezpłatne i ogólnodostępne dla mieszkańców gmin. Ich celem jest przekazywanie aktualnej wiedzy dotyczącej zmian w prawie w obszarze alimentów oraz prowadzenie kampanii społecznej w kwestii odpowiedzialnego rodzicielstwa. Ważną częścią tych warsztatów jest zwiększanie świadomości o przemocy ekonomicznej.

W ramach tego projektu nawiązałyśmy również współpracę z Kancelarią Prezydenta RP Andrzeja Dudy, która to zaprosiła przedstawicielki naszego Stowarzyszenia: Iwonę Janeczek, Marię Zych-Nowacką, Katarzynę Dudkowiak, Elżbietę Korolczuk i mnie, na posiedzenia sekcji Polityka społeczna, rodzina, działającej w ramach Narodowej Rady Rozwoju. Posiedzenia Sekcji poświęcone były zorganizowaniu i przeprowadzeniu ogólnopolskiej kampanii społecznej, dotyczącej odpowiedzialnego rodzicielstwa, w szczególności odpowiedzialności ekonomicznej wobec dzieci. Podczas spotkań obecni byli także inni eksperci z Zespołu do spraw Alimentów, m.in. Robert Damski oraz przedstawicielki innych organizacji zrzeszających samodzielnych rodziców.

Nasze Stowarzyszenie przedstawiło Sekcji następujące postulaty, które w kwestii kampanii społecznej zostały przyjęte przez ekspertów w całości.

Wielowymiarowość działań - postulaty:

1. Zniesienie lub urealnienie progu dochodowego do Funduszu Alimentacyjnego oraz określenie jego wysokości jako procentowego stosunku do najniższej krajowej, a nie, jak jest do tej pory, kwotowej wartości, która wymaga ciągłej waloryzacji wraz ze wzrostem najniższej krajowej.
2. Znowelizowanie przepisu art 209 k.k., w szczególności pod kątem niewłaściwej interpretacji słowa “uchyla się” i wydanie do niego przez Ministerstwo Sprawiedliwości komentarza doprecyzowującego lub interpretacji zobowiązującej prokuratorów i funkcjonariuszy Policji do właściwego stosowania wykładni prawa w sytuacji zaistnienia niealimentacji.
3. Dostępność Systemu Dozoru Elektronicznego w przypadku orzeczenia ograniczenia wolności z art. 209 k.k..
4. Wprowadzenie nakazu pracy dla osób niewywiązujących się z obowiązku alimentacji, a których stan zdrowia nie stwarza przeciwwskazań do podjęcia pracy.

5. Wprowadzenie obowiązkowych szkoleń dla rodziców niewywiązujących się z obowiązku alimentacji, wzmacniających ich sytuację na rynku pracy (aktywizacja zawodowa) oraz kompetencje wychowawcze.
6. Wprowadzenie programów korekcyjnych dla osób stosujących niealimentację oraz szkoleń dla specjalistów udzielających im wsparcia. Wzmacnianie roli mediacji w sprawach około rozwodowych i alimentacyjnych.

Zmiana przekonań społecznych - postulaty:

1. „Adwokat dziecka” - W związku z częstym konfliktem i wprowadzaniem dziecka w ten konflikt, warto rozważyć utworzenie instytucji „Adwokata dziecka”. Osoba sprawująca to stanowisko mogłaby stać na straży właściwie rozumianego dobra dziecka w sytuacji konfliktu między rodzicami. Biorąc pod uwagę również postulaty środowiska ojców, taka osoba mogłaby też czuwać nad realizacją kontaktów rodziców z dzieckiem.
2. Wzmocnienie roli mediacji w sytuacji konfliktu w procesie rozstania rodziców (z pominięciem sytuacji przemocy).
3. Kampania społeczna - kampania, która będzie podkreślała ważność odpowiedzialności rodzicielskiej, ze szczególnym uwzględnieniem roli ojca w procesie wychowania. Kampania powinna być wieloletnia i ogólnopolska. Przekaz powinien być dedykowany do różnych grup odbiorców ze względu na różnorodność grupy wspierającej dłużnika alimentacyjnego, zgodnie z wcześniej ustalonym harmonogramem. Kampania prowadzona powinna być różnymi kanałami z uwzględnieniem różnych mediów. Nie może być infantylna i jedynie informacyjna. Powinna podkreślać wartość wywiązywania się z obowiązku alimentacyjnego i przekierować pozytywne reakcje grupy wspierającej z dłużnika na dziecko.
4. Ustanowienie Ogólnopolskiego Dnia Przeciwdziałania Niealimentacji - proponujemy datę 7 grudnia.
5. Wprowadzenie do podstawy programowej przedmiotu WDŻ treści wzmacniających odpowiedzialność rodzicielską i świadomość konsekwencji jej braku.
6. Szkolenia i Treningi Kompetencji Wychowawczych w szkołach rodzenia oraz jako obowiązkowe w sytuacji niealimentacji czy utrudniania kontaktu dziecka z rodzicem.

Brakuje zintegrowanego systemu informacyjnego, dzięki któremu osoba zobowiązana do alimentacji nie mogłaby tego faktu ukryć podejmując legalną pracę w krajach UE. Biorąc pod uwagę, że wobec tych osób bardzo często prowadzone są postępowania z art. 209 kk, nie stosuje się środka zapobiegawczego, mającego na celu zatrzymanie podejrzanego lub skazanego za niealimentację np. na lotnisku lub podczas rutynowej kontroli drogowej lub

stosuje się go wyjątkowo rzadko. Znane są nam przypadki, w których Policja zatrzymuje i doprowadza niealimentującego rodzica na komisariat z powodu prowadzonego postępowania w innej sprawie i nie wręcza mu zawiadomienia, dotychczas niemożliwego do doręczenia, w sprawie z art 209 kk, tłumacząc to tym, że sprawę prowadzi inny funkcjonariusz Policji. W prowadzonych postępowaniach z art 209 kk funkcjonariusze Policji wyjaśniają, że nie mogą kontynuować postępowania przygotowawczego w związku z deklaracjami rodziny, że niewywiązujący się z alimentacji rodzic już nie przebywa pod wskazanym adresem, pomimo, że posiadają zeznania świadków, że przebywa czasowo i jest tam widywany. Wyjazd za granicę nie powinien być nigdy możliwością ucieczki dla rodzica niewywiązującego się z alimentacji. Poziom bezsilności i frustracji rodziców na co dzień opiekujących się dziećmi jest tak duży, że staje się koniecznym poszukanie rozwiązań możliwych do wprowadzenia w naszym kraju, ale także poszukania ich poza granicami Polski. Nasze Stowarzyszenie postuluje podjęcie działań międzyresortowych i międzynarodowych, w celu zwiększenia egzekucji alimentów z zagranicy.

Powyższy postulat jest wynikiem prowadzonego w tym roku przez nasze Stowarzyszenie drugiego projektu pt. „Zwiększanie egzekucji alimentów od rodzica przebywającego za granicą”, dedykowanego rodzicom i dzieciom dotkniętym problemem egzekucji alimentów z zagranicy. Aktualnie nawiązujemy współpracę z organizacjami pozarządowymi w krajach Unii Europejskiej. Ze zgłaszanych od lat do naszej organizacji problemów wynika, że przyczyną trudności z wyegzekwowaniem alimentów od rodzica przebywającego za granicą nie jest brak właściwych rozwiązań prawnych w danych krajach UE, a bardziej brak współpracy i opieszałość ze strony urzędników po obu stronach granicy.

W lutym 2019 r. członkinie Stowarzyszenia zaproszone zostały przez ówczesnego wiceministra Marcina Warchoła do Ministerstwa Sprawiedliwości. Celem spotkania była konsultacja społeczna nowego projektu tzw. „Alimenty Podstawowe” oraz przekazanie informacji w kwestii zgłaszanych do Stowarzyszenia nieprawidłowości w pracy prokuratur w całym kraju, w sytuacji zawiadomień z art. 209 k.k. Minister obiecał sytuację zbadać.

W lutym także byliśmy obecni na posiedzeniu Zespołu do spraw Alimentów w Biurze RPO, z udziałem nowego Rzecznika Praw Dziecka - Mikołaja Pawlaka. Zadeklarował on współpracę z Zespołem i zorganizowanie kolejnego posiedzenia w jego biurze w październiku/listopadzie 2019 r.

Jako Stowarzyszenie działamy nie tylko poprzez spotkania w Biurze RPO, Ministerstwach czy Kancelarii Prezydenta. Od lat wspieramy samodzielnych rodziców. naszą wiedzą oraz współpracujących z nami ekspertów. Prowadzimy grupę na Facebooku „Alimenty Dla Naszych Dzieci”, gdzie rodzice mogą w bezpieczny sposób dzielić się swoimi historiami i doświadczeniami. Otrzymują tam wsparcie i wiedzę w sytuacji niealimentacji, a także

w sytuacji okolorozstaniowej rodziców. Administrowanie grupą 2 tys. członkiń jest niejednokrotnie pracą na cały etat. W międzyczasie nieustająco nagłaśniamy niealimentację w mediach. Systematycznie uczestniczymy w konsultacjach społecznych dot. nowych aktów prawnych czy planowanych nowelizacji ustaw. Wszystko to wykonujemy w ramach bezpłatnej pracy na rzecz Stowarzyszenia.

Ponadto, od czerwca nawiązałyśmy współpracę z firmą z branży telekomunikacyjnej. Współpraca między firmami a NGOs na zachodzie jest jedną z form wzmacniania pozycji NGOs i uniezależniania ich od rządowych źródeł finansowania. Posiadając znaczną wiedzę na temat sytuacji rodzin monoparentalnych w Polsce wiemy, że jednym z problemów w egzekucji alimentów jest zaniechanie kontaktów przez wierzycieli/ki z osobami nierealizującymi obowiązku alimentacyjnego. Jednym z powodów była niechęć do bezpośredniego kontaktu ze względu na agresywne zachowanie zobowiązanego do alimentacji lub zmęczenie i brak czasu na systematyczne przypominanie rodzicowi o konieczności zapłacenia alimentów. Nasze Stowarzyszenie na zlecenie właścicieli marki RadiCall przeprowadziło we wrześniu badanie, którego raport zostanie opublikowany na najbliższym posiedzeniu Zespołu. W skład zespołu badawczego weszła dr Agata Chelstowska, ja oraz Iwona Janeczek. Badanie to miało sprawdzić czy wprowadzenie nowej aplikacji przypominającej o zobowiązaniu alimentacyjnym dłużnikom, może być użytecznym narzędziem wspierającym egzekucję alimentów. Podczas jubileusza 5-lecia działalności Stowarzyszenia zostały przedstawione wstępne wyniki badania, które napawają optymizmem. Aplikacja od grudnia została wprowadzona na rynek.

Rok 2019 kończymy kolejnym już listem otwartym do nowej Minister w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Pani Marleny Moląg, nawołującym do podjęcia prac nad wprowadzeniem zmian w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w kwestii progu dochodowego oraz przekazaniem Kancelarii Prezydenta naszych pomysłów w kwestii planowanej kampanii społecznej.

Zespół do spraw Alimentów to dla nas nie tylko posiedzenia w biurze RPO czy RPD. To przede wszystkim nasze wzmożone działania poza tymi miejscami, a które są konsekwencją wypracowanych na tych spotkaniach postulatów. Gdybyśmy pracę Zespołu ograniczali tylko i wyłącznie do wymyślania rozwiązań i dzielenia się informacjami o tym jak bardzo nie działa to, co ma działać, to skuteczność mogłaby być podobna do skuteczności narzekania. Tak duża efektywność pracy całego Zespołu wynika właśnie z ogromnego zaangażowania w codzienną działalność poszczególnych Członków i Członkiń tego Zespołu, przede wszystkim w ich pracy zawodowej czy, jak w przypadku naszego Stowarzyszenia, w realizacji celów statutowych. Nie mniej jednak wartym zauważenia jest fakt, że każdy zespół musi się spotykać systematycznie, aby nie zniknął nam z pola widzenia wspólny cel. Ogromnie ważna w takiej sytuacji jest świadomość dynamiki procesu zmian legislacyjnych czy także różnych zmian

w poszczególnych resortach, odpowiedzialnych za wprowadzanie i monitorowanie projektów ustaw. Ta dynamika sprawia, że warto kontynuować spotkania zespołu systematycznie. Jesteśmy ogromnie wdzięczne, że możemy wspólnie tworzyć grupę osób, którym nie jest obcy problem przemocy ekonomicznej, jaką jest niealimentacja. Osobiście jestem pełna podziwu dla zaangażowania wszystkich naszych ekspertów i, przede wszystkim, Rzeczników, którym nie jest obojętny los dzieci dotkniętych niealimentacją. Dopóki istnieje problem niealimentacji w Polsce, dopóty Zespół do spraw Alimentów przy Rzeczniku Praw Obywatelskich i Rzeczniku Praw Dziecka winien istnieć.

III. Dr Ewa Dawidziuk³.

Wspólna aktywność na rzecz poprawy w Polsce sytuacji dzieci dotkniętych niealimentacją, wielu środowisk i instytucji, doprowadziła do kilku zasadniczych zmian legislacyjnych, o które zabiegali także członkowie Zespołu do spraw Alimentów, powołanego wspólnie przez RPO i RPD 4 lata temu.

W dniu 6 grudnia 2018 r. Sejm uchwalił ustawę o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy skuteczności egzekucji świadczeń alimentacyjnych⁴. Weszła ona w życie z dniem 11 stycznia 2019 r. Ustawa ta stanowi realizację tzw. pakietu alimentacyjnego zawartego w przyjętym przez Radę Ministrów dokumencie pt. "Przegląd systemów wsparcia rodzin". Najważniejsze rozwiązania można podzielić na kilka obszarów, przedstawionych poniżej.

1. Wprowadzono możliwość potrącania 50% kwot diet przysługujących z tytułu podróży służbowych - jeżeli egzekucja ma na celu zaspokojenie roszczeń z tytułu alimentów, w tym należności budżetu państwa z tytułu świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów.
2. Pracodawcy, który nie wykonał obowiązków określonych w art. 881 § 3 i 4 k.p.c., nie złożył w przepisany termin oświadczenia przewidzianego w art. 882 k.p.c. albo zaniedbał przesłania dokumentów zajęcia wynagrodzenia nowemu pracodawcy dłużnika, stosownie do art. 884 § 2 i 3 k.p.c., komornik wymierza grzywnę w wysokości do pięciu tysięcy złotych. Grzywna jest powtarzana, jeżeli pracodawca nadal uchyla się od wykonania tych czynności w dodatkowo wyznaczonym terminie.
3. Wprowadzono sprawniejsze przekazywanie danych o dłużnikach alimentacyjnych - podmiot dozorujący wykonywanie kary pozbawienia wolności w Systemie Dozoru Elektronicznego, a zatem poza zakładem karnym z bransoletką elektroniczną, udostępnia

³ Ewa Dawidziuk jest doktorem nauk prawnych, dyrektorem Zespołu do spraw Wykonywania Kar w Biurze RPO. Koordynatorka Zespołu do spraw Alimentów z ramienia Biura Rzecznika Praw Obywatelskich.

⁴ [Dz.U. z 2018 r. poz. 2432.](#)

niezwłocznie na piśmie w postaci papierowej lub elektronicznej komornikowi sądowemu i Państwowej Inspekcji Pracy, na ich wniosek, informacje dotyczące miejsca pobytu skazanego uchylającego się od wykonania obowiązku alimentacyjnego, w tym spłaty należności budżetu państwa z tytułu świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, wobec którego zastosowano karę, środek karny lub środek zabezpieczający łączące się z dozorem elektronicznym.

4. W ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wprowadzono zmiany zgodnie z którymi dane zgromadzone na kontach płatnika składek ZUS udostępnia się bezpłatnie m.in. sądom, prokuratorom, organom podatkowym, Państwowej Inspekcji Pracy, Biura Nadzoru Wewnętrzny, Policji, Straży Granicznej, komornikom sądowym w zakresie prowadzonej przez nich egzekucji świadczeń alimentacyjnych, w tym należności budżetu państwa z tytułu świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, jak również szeregu innym instytucjom wymienionym w tym przepisie.

Poza tym Zakład Ubezpieczeń Społecznych, na wniosek złożony w postaci elektronicznej, udostępnia komornikowi sądowemu, w postaci elektronicznej, wykaz zawierający dane zgromadzone na koncie ubezpieczonego wskazanych przez niego ubezpieczonych, będących dłużnikami uchylającymi się od zobowiązań alimentacyjnych. To istotna zmiana. Do tej pory komornik mógł bowiem raz na pół roku wystąpić o dane od ZUS.

5. Wprowadzono zmianę zgodnie z którą organizując roboty publiczne, podmioty są obowiązane zatrudniać w pierwszej kolejności bezrobotnych będących dłużnikami alimentacyjnymi. Ponadto, zobowiązano dłużnika alimentacyjnego do zarejestrowania się jako bezrobotny albo jako poszukujący pracy w przypadku braku możliwości zarejestrowania się jako bezrobotny, wraz ze wskazaniem nie dłuższego niż 30-dniowy terminu na wykonanie tego zobowiązania.
6. Od 1 lipca 2019 r. próg dochodowy uprawniający do otrzymania wsparcia z Funduszu Alimentacyjnego⁵ wzrósł o 75 zł w stosunku do poprzedniej kwoty i wynosi obecnie 800 zł na osobę w rodzinie. Taka zmiana wysokości progu dochodowego, pierwsza od 12 lat, nie może być jednak uznana za satysfakcjonującą.

⁵ Fundusz Alimentacyjny został zlikwidowany w dniu 1.05.2004 r., przywrócono go zaś w lipcu 2008 r.

IV. Działania Zespołu

Rzecznik Praw Obywatelskich otwierając spotkanie przypomniał wprowadzone w ostatnim czasie zmiany prawa: doprecyzowanie przepisów o karaniu za uporczywe uchylanie się od płacenia alimentów (art. 209 k.k.) i zmiana przepisów o egzekucji świadczeń. Były one możliwe także dzięki pracy ekspertów Zespołu. RPO wskazał też na najważniejsze problemy, które należy w Polsce rozwiązać

- problem niezmiennego od lat progu dochodowego uprawniającego niepełną rodzinę do pomocy z Funduszu Alimentacyjnego, kiedy drugi rodzic nie wywiązuje się z obowiązków wspierania dzieci (próg ustalony jest na takim poziomie, że wystarczy, by rodzic opiekujący się dzieckiem pracował, by dziecko wsparcia nie dostało). Kwestia ta jest istotna także z tego powodu, że jeśli rodzina jest wspierana z Funduszu Alimentacyjnego, to niepłacący rodzic staje się automatycznie dłużnikiem państwa, a państwo może sprawniej egzekwować taką należność.
- kwestia kontaktów z dzieckiem rodzica zobowiązanego do płacenia alimentów (najczęściej ojca). Państwo, które skuteczniej egzekwuje obowiązek alimentacyjny, powinno też lepiej pilnować, by ojcowie mieli prawo do kontaktu z dziećmi po rozwodzie.
- problem osób wychodzących z kryzysu bezdomności – nie ma dla nich wsparcia w realizacji zaległości alimentacyjnych, które narosły przez lata. To nie pozwala wyjść z tej pętli i spycha tych rodziców (przede wszystkim ojców) do szarej strefy albo za granicę.

Rzecznik praw dziecka Michał Pawlak podkreślił, że do polityków dotarło, że system prawa rodzinnego, Fundusz Alimentacyjny i ściągalność alimentów, nie działa w Polsce poprawnie. A zmianę podejścia widać już w statystykach ściągalności.

W trakcie styczniowego posiedzenia Rzecznik Praw Dziecka szczegółowo komentował projekt zmian dotyczących „alimentów natychmiastowych”. Ma on bowiem doprowadzić do tego, że ustalanie alimentów będzie prostsze, szybsze, łatwiejsza też będzie ich aktualizacja, jeśli zmieni się sytuacja rodziców i dzieci. Projekt zakłada, że ludzie będą zachęceni do tego, by wysokości alimentów nie ustalać w toku konfliktogenego postępowania rozwodowego. Jeśli rodzice się nie porozumieją, to szybko będzie można ustalić alimenty podstawowe/natychmiastowe. Kluczowe znaczenie przy ich wyliczeniu będą miały: wysokość minimalnego wynagrodzenia oraz GUS-owski współczynnik dietności. Wraz ze zmianą tych parametrów automatycznie zmieniać się będą alimenty podstawowe/natychmiastowe, a na podstawie ich obecnej wysokości można założyć, że alimenty na jedno dziecko wyniosą od

razu ok. 500 zł, a na dwoje ok. 900. Dopiero jeśli rodzice nie akceptują takiej wysokości, mogą dochodzić innego wymiaru przed sądem.

W czasie posiedzenia Zespołu przedstawicielki Stowarzyszenia „Dla Naszych Dzieci” podkreśliły, że ich zdaniem nowelizacja art. 209 k.k. nie zadziałała tak, jak trzeba. Przepisy zostały zmienione tak, że już zadłużenie w wysokości trzykrotnej należności jest dowodem „uporczywego uchylania się” od obowiązku alimentacyjnego. Wcześniej ustalenie, czy uchylanie się jest „uporczywe” było trudniejsze do ustalenia, bo wymagało się dowodu, iż uporczywość prowadzi do naruszenia ekonomicznego bezpieczeństwa dziecka. Okazuje się jednak, że postępowania z art. 209 k.k. są masowo umarzane, wystarczy drobna wpłata na dziecko, by przepis o „uporczywym uchylaniu się” tracił skuteczność.

Zwróciły także uwagę, że sądy bardzo rzadko orzekają karę za uporczywe uchylanie się obowiązku alimentacyjnego w postaci ograniczenia wolności. Podkreśliły, że bez szerokiej kampanii społecznej sytuacja się nie zmieni. W 2019 r. nawiązały one w tym zakresie współpracę w Kancelarią Prezydenta RP. To bardzo ważna inicjatywa. Od początku funkcjonowania Zespołu podkreślano, że ogólnopolska kampania społeczna w zakresie nie alimentacji jest bardzo potrzebna.

V. Skład Zespołu do spraw Alimentów

Stałymi członkami Zespołu są:

1. dr Grzegorz Baczewski – Konfederacja Lewiatan
2. Robert Damski – Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Lipnie
3. Małgorzata Druciarek – Instytut Spraw Publicznych
4. dr Elżbieta Korolczuk - Uniwersytet Södertörn w Sztokholmie
5. dr hab. Jacek Kosonoga - Uczelnia Łazarskiego w Warszawie
6. gen. Paweł Nasiłowski - pełnomocnik Ministra Sprawiedliwości do spraw wdrożenia systemu kar nieizolacyjnych i dozoru elektronicznego
7. Roman Pomianowski – Prezes Zarządu Stowarzyszenia Program Wsparcia Zadłużonych
8. Katarzyna Stadnik – Prezes Fundacji Kids
9. dr hab. Monika Kaczmarek-Śliwińska – Uniwersytet Warszawski
10. adw. Marta Tomkiewicz – ORA w Warszawie
11. adw. Grzegorz Wrona - ORA w Warszawie
12. Iwona Janeczek-Żak – Członek Zarządu Stowarzyszenia Poprawy Spraw Alimentacyjnych „Dla Naszych Dzieci”

W 2019 r. Justyna Żukowska-Gołębiowska została Prezeską Zarządu Stowarzyszenia Poprawy Spraw Alimentacyjnych „Dla Naszych Dzieci”. Stąd to jej powierzono przygotowanie wkładu do niniejszego raportu, mimo braku oficjalnego powołania na członka Zespołu. Do tej pory systematycznie brała ona udział w posiedzeniach i pracach Zespołu i wniosła bardzo duży wkład merytoryczny w jego prace, jako autorka badań i aktywny uczestnik posiedzeń Zespołu.

W raporcie nie może zabraknąć również miejsca na wskazanie aktywnego udziału w pracach Zespołu pani dr Agaty Chełstowskiej oraz pana komornika Marcina Borka.